

บทคัดย่อ

ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีมุ่งปฏิบัติการเพื่อหาคำตอบว่า วัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน สามารถจะรื้อให้ฟื้นขึ้นมาได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใดและถ้าสามารถจะรื้อให้ฟื้นขึ้นมาได้จะทำอย่างไร เพื่อต้องการชี้ชัดให้เห็นว่า วัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน สามารถจะพัฒนา/ปรับและประยุกต์ได้หรือไม่ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี 3 กลุ่ม มาเป็นแนวทางการดำเนินงาน คือ (1)กลุ่มทฤษฎีที่ใช้เพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน เนื้อหาและความหมายของตัวสื่อ ตลอดจนปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) (2) กลุ่มทฤษฎีที่เอามาวิเคราะห์พิธีกรรมและเวทีต่างๆ ประกอบด้วย ทฤษฎีสัญญาวิทยา แนวคิดการสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ : ทักษะของ Habermas และแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยพิจารณาจากเกณฑ์ทางโลก-ทางธรรม (Secular v.s Sacred) และ(3) กลุ่มทฤษฎีที่ใช้เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาในการรื้อฟื้นสื่อพื้นบ้านสำหรับสร้าง/หนุนเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ใช้ทฤษฎีกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Reproduction)

ท่ามกลางสภาพปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ยาเสพติด การพนัน การตีกัน และเรื่องเซ็กส์ เป็นต้น หลายคนมองว่าการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ต้นเหตุของปัญหาคือ "วัฒนธรรมเริ่มเสื่อม"

จากการทบทวนเอกสารวิชาการพบว่างานวิจัยที่ผ่านมาที่ทำการศึกษาระดับชั้นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านนั้น ส่วนมากจะเป็นการศึกษาในแนวเดียวกันคือเพื่อรู้และได้คำตอบที่คล้ายๆกัน คำถามที่ตามมาคือเมื่อรู้แล้วจะทำอย่างไรต่อไป จะนำวิชาการ/ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษานำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการปฏิบัติการอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหามาของสังคม สิ่งเหล่านี้ยังไม่เกิดขึ้นเมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงพบเห็นคนส่วนใหญ่มองวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านที่เป็นเพียง "รูปแบบ/ส่วนที่มองเห็น" เท่านั้น

ในงานวิจัยชิ้นนี้พบประเด็นสำคัญๆ 2 ประการดังนี้คือ ประเด็นแรก คำว่า "วัฒนธรรม" คนส่วนใหญ่มองวัฒนธรรมเป็นเพียง "รูปแบบ/ส่วนที่มองเห็น" เท่านั้น ไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจถึง "คุณค่า/เนื้อหา/ความหมาย" ซึ่งเป็นส่วนที่มองไม่เห็นของวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านเลย ปรากฏการณ์ที่พบคือยังมีคนเป็นจำนวนมาก (ทั้งจากผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงและผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย) ที่ยังมีการดูถูกความเชื่อของคนบางกลุ่ม เช่น หว่านว่าเป็นเรื่องล้าสมัยและเป็นเรื่องงมงาย เป็นต้น

ประเด็นที่สอง วัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านสามารถที่จะรื้อให้ฟื้นขึ้นมาได้ ในการรื้อฟื้นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านนั้น (1)ต้องดำเนินงานเน้นที่กระบวนการเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าของวัฒนธรรม (2) ต้องใช้หลักการ "สิทธิทางวัฒนธรรมของเจ้าของวัฒนธรรม" นั่นคือให้เจ้าของวัฒนธรรมเป็นคน

ตัดสินใจว่าจะรู้อะไรและรู้อย่างไร และ(3)ในการรู้พื้นนั้นต้อง "ครบเครื่องเรื่องรู้พื้น" นั่นก็คือต้อง
ได้ทั้งส่วนที่เป็น "รูปแบบ" และส่วนที่เป็น "คุณค่า/เนื้อหา/ความหมาย" ของวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้าน โดย
การรู้พื้นวัฒนธรรม/สื่อพื้นบ้านต้องกระทำภายใต้เงื่อนไข เพื่อชุมชน โดยชุมชนและเป็นของชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved